

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING (kan även även bifogas som bilaga)

Organisationens namn

Gård & Djurhälsan AB

Projekttitel

Friskvinst -ekonomisk effekt av rådgivning för bättre djurhälsa och minskad antibiotikaresistens

Sammanfattning

Inledning

Vi studerade sambandet mellan hälsa i smågrisproduktion och slaktgrishälsa. Smågrismaterialet har betydelse för slaktgrisarnas produktivitet där god djurhälsa är avgörande.

Studien är gjord i form av tre delprojekt:

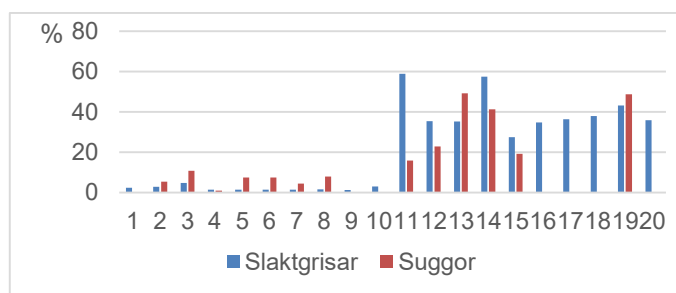
- Inslussning av rekryteringsgyltor, inverkan på lunghälsan i besättningen
- Tillväxtgrisar utan zink och antibiotika
- Rådgivning ett år till tre slaktgrisuppfödare

Hur sker inslussning av rekryteringsgyltor, inverkan på lunghälsan i besättningen?

Elakartad lungsjuka, orsakad av bakterien *Actinobacillus pleuropneumoniae* (benämns ofta App.) kan ge allvarligt nedsatt lunghälsa hos grisar. Smittämnet är vanligt förekommande i svenska besättningar. Vid slakt noteras den kroniska varianten av detta som pleurit (lungsäcksinflammation, kod 75 och 76), medan den akuta formen ofta kan leda till helkassation av slaktkroppen. Kroniskt infekterade grisar bär ofta bakterien i tonsillerna under lång tid och kan smitta grisar som saknar immunitet. Vid akut sjukdom sprids bakterien genom direktkontakt och via luften mellan grisar i samma utrymme. Hypotesen var att suggor är en smittreservoar för App.

20 integrerade besättningar eller besättningar med mellangårdsavtal valdes att ingå i studien, 10 besättningar med låg andel pleurit hos slaktgrisarna och 10 med hög andel pleurit. Ett frågeformulär med frågor inköp av rekrytering, ombyggnationer, isolering innan inflyttning av gyltor till betäckningsavdelningen, vaccinationsprogram, förändringar mm besvarades av djurägaren genom telefonkontakt eller tillsammans med besättningsveterinären.

I diagrammet nedan saknas slaktskadeinformation om slaktade suggor i 6 besättningar. I besättning 1 fanns inga pleuritanmärkningar. Av de registreringar som fanns, framgår ett tydligt samband för slakthanmärkningen 75/76 mellan slaktgrisar och slaktade suggor inom besättning. Sambandet stöder hypotesen att suggorna fungerar som reservoar för pleuriter.

Andel registrerade anmärkningar för pleuriter kod 75/76 för slaktgrisar och suggor i de 20 valda besättningarna, %. Besättningarna 1-10 har låg andel slaktskadeanmärkningar hos slaktgrisar för pleuriter och 11-20 hög andel.

Av besättningarna med låg andel slakthanmärkningar för pleuriter (slaktgrisar medeltal 2,1%), har åtta av tio egen rekrytering. Ingen med egen rekrytering och låg andel slaktskadeanmärkning slussar in gyltorna via en isolering, utan gyltor föds upp i slaktgrisavdelningar och flyttas därifrån in i betäckningsavdelningen eller också föds gyltorna upp i en kontinuerlig gyltavdelning och flyttas till betäckningsavdelningen. Av de två besättningarna som köper rekryteringen, slussar en besättning (9) in gyltorna först genom en isolering sju veckor och därefter grisar gyltorna i en egen separat grisningsavdelning. Gyltorna introduceras i besättningen först vid betäckning inför kull nummer två. Den andra besättningen (5) rekryterar dräktiga gyltor som sätts i en isolering tre veckor och därefter i separata boxar tre veckor i betäckningsavdelningen innan de flyttas in i grisningsavdelningen. Gyltorna till besättning 5 och 15 kommer från samma gyltuppfödare. I besättning 5 har lunghälsan hos grisarna förbättrats i ett av två slaktgrisstallar sedan ventilationen byttes i det ena stallet. Ventilationen i det andra stallet var redan bra.

Bland besättningarna med hög andel slakthanmärkningar för pleuriter, har sex egen rekrytering varav en besättning slussar in gyltorna tre veckor innan de tas in i betäckningsavdelningen. Tre besättningar vaccinerar mot *Actinobacillus pleuropneumoniae* för att komma till rätta med pleuriter. Vaccinationerna har inte pågått så länge utan infördes under 2016. I denna studie har effekten av vaccinationen inte hunnit märkas. Medelantal suggor var 273 i besättningar med låg andel lunganmärkningar vid slakt och 723 i besättningarna med hög andel lunganmärkningar.

Sammanfattning

Besättningar med egen rekrytering och som saknar smittan i besättningen eller håller smittrycket på en stabil låg nivå, verkar kunna hantera gyltorna från en kontinuerlig rekryteringsavdelning eller från omgångsvis uppfödning i slaktgrisstallar och rakt in i betäckningsavdelningen, utan några problem med pleuriter.

Besättningarna med stor andel slaktanmärkningar för pleuriter, är stora besättningar med många suggor. I stora besättningar ökar antal smittvägar mellan djur och ställer större krav på både internt och externt smittskydd. Vid problem med lunghälsan är vaccination av smågrisar mot sjukdom möjlig, men arbetskrävande och kostsamt.

Sammanfattande slutsats

Det tycks vara svårt att utan några managementåtgärder komma till rätta med pleuriter genom enbart vaccinationsprogram. Därför behövs också rutiner för ett stressfritt inslussningsförfarande av rekryteringsdjur till besättningarna. Den nu gällande rekommendationen är isolering under minst tre veckor i ett utrymme helt skilt från besättningen. Kanske måste den rekommendationen förlängas. Inga kontakter mellan besättningen och isoleringen med arbetsredskap, skor, arbetskläder eller ventilation ska förekomma. En noggrann handtvätt ska göras före och efter skötsel av rekryteringsdjuren i isoleringen ska göras. Rekryteringsdjuren i isoleringen ska också ha möjlighet att bygga upp immunitet mot de smittämnen som finns i köparbesättningen, innan de introduceras i besättningen. Ett villkor som ingen besättning i studien uppfyllde

Tillväxtgrisar utan zink och antibiotika

Målsättningen är att genom tillämpning av känd teknik komma ifrån zinkberoendet under avvänjningsperioden och det utan att användning av antibiotika ökar i smågrisproduktionen. Zinkoxiden passerar grisarna och kommer på sikt att inverka negativt på jordarna. Detta kan bli ett problem för åkerjordarna i gristäta områden.

Som ett resultat av Fruktsamhetslyftet har tiden mellan första och sista grisning i grisningsomgångar kunnat kortas ner. Därigenom har smågrisarna blivit mer homogena ålders- och viktsmässigt vid avvänjning. Detta ökar möjligheten för en lyckad avvänjning utan zinkoxid eller antibiotika. För att klara avvänjning måste grisarnas krav på miljön, skötsel, foder och fodertilldelningen uppfyllas. Åtta besättningarna valdes att ingå i studien. Besättningarna besöktes. Vid besöket gjordes en noggrann genomgång enligt ett uppgjort protokoll av skötselrutiner, stall- och boxmiljö, hygien, vattenförsörjning, typ av avvänjningsfoder och utfodringsrutin mm.

För att klara avvänjning utan zinkoxid och antibiotika krävs tid, bra miljö och anpassat foder och noggrann fodertilldelning till avvänjningsgrisar. Grisarna ska också ha tillgång smågrisdoder under tiden i grisningsavdelningen. Det för att utveckla förmågan till näringsförsörjning på vegetabilier och inte bara på suggmjök.

Faktorer som måste vara uppfyllda för en avvänjning utan zinkoxid och antibiotika är:

- Miljö
Det ska vara rent, varmt och dragfritt till de nyavvanda smågrisarna. I och med att besättningar startar avvänjningsdagen med lägre givor än underhållsbehov, krävs att grisarna ska ha det varmare än +24 °C. På golv och under värmetak är det varmt. Smågrisarnas ligg beteende visar om de är nöjda med stalltemperaturen eller inte. Hygienen ska vara god. Här finns det kunskapsluckor om nödvändigheten att använda rengöringsmedel vid tvätt av stallar eller om vatten och desinfektionsmedel är nog. Skrapor i desinfektionsmedel när de inte används och byte av skor mellan avdelningar minskar risk för spridning av diarréer. Ventilationsanläggningar kontrolleras och åtgärdas i några fall av en konsult med specialistkompetens. Det kan vara en god investering att få en ordentlig översyn med jämna mellanrum.
- Foder
Avvänjningsgrisar ska ha ett foder anpassat för avvänjning. Uppfödarna är trygga med fodersäljarnas uppgifter att det är ett bra foder för avvänjningsgrisar som man köper. Foderkostnaden för avvänjningsfoder är högre än för foder med zinkoxid. Avvänjningsfoder bör innehålla en laktosprodukt eftersom smågrisarnas enzymsystem är anpassat för suggans mjölk. I tre av besättningarna i denna studie utgjordes den våta komponenten i blötfoder av en mejeriprodukt. Mejeriprodukter kan variera i kvalitet beroende på mejeri och kan därför vara svår att använda till de känsliga avvänjningsgrisarna.
- Fodertilldelning
Utfodringsrekommendationen enligt SLU-kurvan är svår att uppfylla. Tre besättningar A, F och G startade på samma nivå som SLU-kurvan och på blött foder. Två av dem avvände med zinkoxid i fodret. Flera besättningar började utfodra med torrt foder i små mängder fördelade på tre till fyra gånger per dag. Dessutom användes samtidigt så kallad avvänjningstörv för att inte stressa smågrisarna med hunger. Här krävs det tid och en hel del "fingertoppskänsla". Beroende på grisarnas belastning från miljö, smittor, foderkvalitet mm, kan tillväxning av blötfoder påbörjas olika snabbt efter avvänjningen. Blötfoderanläggningar fungerar i allmänhet inte tillfredsställande vid små fodergivor. Därför måste utfodringen följas noggrant så att den inte utfodrar ojämnt och för stora givor. En bra regel är att alltid gå med i avdelningarna under utfodringen.

Sammanfattning

- Övrigt

Smittrycket i besättningarna har betydelse för grisarnas förmåga att klara omställningen från grisningsavdelningen med suggan, till att klara sin näringsförsörjning själva på smågrisfoder och utan suggans mjölk. Förmodligen handlar förutsättningar för en lyckad avvänjning utan zinkoxid och antibiotika inte bara om smittsamma diarréer, utan också om andra smittor som belastar grisarna som till exempel de som orsakar lunglidanden.

Rådgivning ett år till tre slaktgrissuppfödare

Den enskilt största rörliga kostnaden för uppfödning av slaktgrisar är foder. Friska jämna smågrisar vid insättning är en förutsättning för en effektiv och därmed lönsam foderomvandling. Grisar som utnyttjar foder effektivt innebär dessutom en minskad miljöbelastning. Vi vill testa effekten av rådgivningsinsatser i slaktgrisproduktionen i tre integrerade besättningar. Vår hypotes är att produktionsuppföljning och kontrollrutiner är nödvändiga verktyg för en lönsam slaktgrisproduktion.

I tre integrerade besättningar med befintlig uppföljning i WinPig Slakt gjorde rådgivaren en besättningsgenomgång. Besättningarna korrigerade under året rutiner i uppfödningen enligt de råd man fick. De vanligaste förbättringspunkterna i dessa tre besättningar var att skapa rutiner som till exempel för kontroll av foderberedning och fodertilldelning samt för utslaktningsrutiner. I en av besättningarna genomfördes dessutom ett vaccinationsprogram för att förbättra lunghälsan hos grisarna i besättningen. Smittrycket och lunghälsan var god i de båda andra besättningarna. I en av besättningarna blev inte problemet med hög andel slaktanmärkning för svansskada löst under året, men problemet minskade avsevärt. Man jobbar vidare med stallmiljö, beläggning, utslaktningsrutiner och fodertilldelning.

Det finns sannolikt potential till förbättringar i de flesta slaktgrisbesättningarna i landet. Bara 17 % av slaktgrisbesättningarna använde produktionsuppföljningssystemet WinPig Slakt under 2016. Utan en kontinuerlig produktionsuppföljning är det svårt att hitta förbättringsåtgärder och att följa upp effekterna av gjorda förändringar. För närvarande testas ett arbetssätt för smågrissuppfödare med expertgrupper inom olika förbättringsområden, Handlingsplan Gris. Kanske ett arbetssätt även för slaktgrisproducerande besättningar för lönsam slaktgrissuppfödning.